

Міністерство освіти і науки України
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Факультет морського права
Кафедра морського та господарського права

Код РНПД _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з НГП

Слободян С. О.

«_____» _____ 202__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МОРСЬКЕ ПРАВО

PROGRAM OF DISCIPLINE
MARITIME LAW

рівень вищої освіти _____ Бакалавр _____
(перший (бакалаврський) / другий (магістерський))

тип дисципліни _____ Обов'язкова _____
обов'язкова / вибіркова

мова викладання _____ Українська _____
українська / англійська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Морське право**» є однією з складових комплексної підготовки фахівців галузі знань 08Право, спеціальності 081Право, освітня програма «**ПРАВО**».

«11» грудня 2023 року – 23 с.

Розробник: **Панченко Сергій Володимирович**, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри морського та господарського права _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Морське право**» узгоджено з гарантом освітньої програми.

Гарант освітньої програми «**ПРАВО**»

Ломжець Ю. В., кандидат політичних наук, доцент _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Морське право**» розглянуто на засіданні кафедри Морського та господарського права.

Протокол № 5 від «14» грудня 2023 року

Завідувач кафедри –

кандидат політичних наук, доцент Ломжець Ю. В. _____

Проект робочої навчальної дисципліни «**Морське право**» розглянуто Навчально-методичною комісією факультету Морського права.

Протокол № 5 від «15» грудня 2023 року

Голова Навчально-методичної комісії – _____ Бараненко Д. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Морське право**» погоджено з навчальним відділом НУК імені адмірала Макарова

Голова відділу – _____ Лабарткава А. В.

Проект робочої навчальної дисципліни «**Морське право**» розглянуто Навчально-методичною радою НУК імені адмірала Макарова.

Протокол № 10 від «27» грудня 2023 року.

Голова НМР НУК – _____ Слободян С. О.

ЗМІСТ

<i>Вступ.....</i>	<i>4</i>
<i>1. Опис навчальної дисципліни.....</i>	<i>5</i>
<i>2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....</i>	<i>6</i>
<i>3. Передумови для вивчення дисципліни.....</i>	<i>6</i>
<i>4. Очікувані результати навчання.....</i>	<i>7</i>
<i>5. Програма навчальної дисципліни.....</i>	<i>7</i>
<i>6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування.....</i>	<i>14</i>
<i>7. Форми поточного та підсумкового контролю</i>	<i>16</i>
<i>8. Критерії оцінювання результатів навчання.....</i>	<i>21</i>
<i>9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліною.....</i>	<i>21</i>
<i>10. Рекомендовані джерела інформації.....</i>	<i>22</i>

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна **«Морське право»** є невід'ємним складником формування професійної компетентності бакалаврської підготовки студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень «Бакалавр» за спеціальністю 081 «Право».

Предметом вивчення навчальної дисципліни **«Морське право»** є комплекс питань, що пов'язані з правопорядком у Світовому океані та комерційним використанням Світового океану та морського дна.

Навчальна програма дисципліни **«Морське право»** складається з двох частин.

У першій частині розглядаються поняття та джерела морського права, в тому числі міжнародного морського (публічного) та морського приватного права, правовий статус судна, капітана судна та екіпажу, правове регулювання безпеки людського життя на морі та охорони від забруднення навколишнього морського середовища.

Друга частина присвячена комерційній експлуатації судна, в ній розглядаються договори перевезення вантажів а морі за коносаментом та рейсовим чартером, договір фрахтування морського судна, договір лізингу судна, договір буксирування, договір перевезення пасажирів морем та договір морського круїзу, правове регулювання винагороди за рятування на морі, відшкодування шкоди на морі.

Ключові слова: морське право, судно, чартер-партія, перевезення, договір.

Abstract

The academic discipline **«Maritime Law»** is an integral part of bachelor's degree curriculum for specialty 081 «Law».

The subject of the discipline **«Maritime Law»** is a set of issues related to legal order for the seas and oceans and commercial use of their space and seabed and ocean floor.

The syllabus of the discipline **«Maritime Law»** consist of two parts (modules).

The first part considers concepts and sources of the law of the sea and maritime law, legal status of vessel (ship), vessel's captain and crew, legal regulation of arrival, stay and departure of the ship calling at port, legal regulation of safety of life at sea, protection and preservation of the marine environment.

The second part considers commercial use of vessel (ship), carriage of goods by bill of lading and charter-party, shipping contracts, ship leasing contract, towing contract, contracts for transportation of passengers by sea, legal regulation reward for salvage at sea, marine insurance, compensation for damage at sea.

Key words: maritime law, vessel, charter-party, shipping, contract.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання / заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 9	Галузь знань <i>08 Право</i> (шифр і назва)	Обов'язкові компоненти освітньої програми Цикл професійної підготовки	
Модулів – 3		Рік підготовки: 3-й	
Змістових модулів – 4		Семестр: V-VI-й	
Електронний адрес РПНД на сайті Університету –	Спеціальність <i>081 Право</i> (код та найменування) Освітня програма «ПРАВО» (найменування)	Лекції	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>курсова робота – 1 (3 кредити)</u> (назва)		V-й сем. – 15 год. VI-й сем. – 30 год. Всього – 45 год.	V-й сем. – 6 год. VI-й сем. – 8 год. Всього – 14 год.
Загальна кількість годин – 270		Практичні, семінарські	
		V-й сем. – 30 год. VI-й сем. – 30 год. Всього – 60 год.	V-й сем. – 6 год. VI-й сем. – 16 год. Всього – 22 год.
		Самостійна робота	
Тижневих годин для денної форми навчання: Аудиторних: 7; Самостійної роботи студента: 11	Ступінь вищої освіти: Перший (бакалаврський) Бакалавр / Bachelor	V-й сем. – 45 год. VI-й сем. – 30 год. Всього – 75 год.	V-й сем. – 78 год. VI-й сем. – 66 год. Всього – 144 год.
		Індивідуальні завдання курсова робота – 90 год.	
		Вид контролю: V-й семестр – екзамен VI-й семестр – екзамен VI-й семестр – курсова робота	
		Форма контролю: Поточний – комбінований. Підсумковий – усний.	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Морське право» є підготовка конкурентоздатного бакалавра з права, який здатний розв'язувати на основі отриманих фундаментальних теоретичних знань та практичних умінь і навичок, професійних обов'язків в галузі морського права, вирішувати комплексні юридичні проблеми та практичні задачі в при здійсненні професійної юридичної діяльності в сфері торговельного мореплавства, портової діяльності тощо.

Навчальна дисципліна «Морське право» використовується для формування наступних компетентностей, визначених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, зокрема: знання та розуміння норм міжнародних договорів та національних нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері використання Світового океану та морського дна; а також відповідної юридичної практики.
- ЗК5. Здатність спілкуватись іноземною мовою – з використанням лексики за морською тематикою, на рівні, що дозволяє розуміти тексти міжнародних договорів, суднових документів, договорів у торговельному мореплаванні тощо.
- ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища – на основі знання норм відповідних міжнародних договорів (в першу чергу, MARPOL) та нормативно-правових актів.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

- ФК5. Здатність застосування знання засад і змісту інститутів міжнародного публічного, а також міжнародного приватного права – зокрема, у правовідносинах, пов'язаних з правовим режимом морських просторів, торговельним мореплаванням, працею моряків.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Морське право» є

- ознайомити студентів з основними поняттями та категоріями морського права;
- ознайомити з особливостями джерел міжнародного морського права;
- сформулювати систему знань про різні правові режими морських просторів;
- ознайомити з практикою розгляду та вирішення міжнародних морських спорів.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою до вивчення навчальної дисципліни «Морське право» є оволодіння фаховими компетентностями, що формуються під час вивчення наступних дисциплін: «Теорія держави і права», «Міжнародне публічне право», «Енциклопедія суднобудування», «Іноземна мова», «Цивільне та сімейна право».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни «Морське право» передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

Програмні результати навчання:

- ПРН4 Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми – щодо предмету регулювання морського права та його складових елементів (міжнародного морського (публічного) права, міжнародного морського приватного права та національного морського права), правового статусу судна, капітана та екіпажу, судових документів, у сфері правового регулювання безпеки мореплавства та охорони навколишнього морського середовища, комерційної експлуатації судна, юридичної відповідальності у торговельному мореплаванні з використанням наукових методів.
- ПРН10 Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту – у сфері торговельного мореплавства.
- ПРН13 Працювати в групі, формувати власний внесок у виконання завдань групи – під час роботи на практичних заняттях та для подальшої практичної юридичної діяльності.
- ПРН15 Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних прав, інститутів і норм фундаментальних галузей права – міжнародного, адміністративного, трудового, цивільного, господарського, екологічного та ін., норми яких регулюють суспільні відносини у сфері використання Світового океану та морського дна та відносяться до морського права.

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. V-й семестр.

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні положення морського права

ТЕМА № 1. ПОНЯТТЯ МОРСЬКОГО ПРАВА. ДЖЕРЕЛА МОРСЬКОГО ПРАВА

Поняття та структура морського права: міжнародне морське (публічне) право, міжнародне морське приватне право, національне морське право. Предмет і методи морського права. Джерела міжнародного морського (публічного) права. Джерела морського приватного права. Джерела національного морського права України. Колізійні норми.

Основна література: [2, с. 7-61; 4, с.7-9; 5, с. 9-44].

Додаткова література: [1-7].

ТЕМА № 2. ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДНА

Поняття судна. Поняття власника судна та судновласника. Імунітет державних морських суден. Ідентифікація суден. Реєстрація суден та право на прапор. Технічний нагляд за судном.

Основна література: [1, Р. II; 4, с. 9-16; 5, с. 45-89].

Додаткова література: [1; 4, ст. 181].

ТЕМА № 3. СУДНОВІ ДОКУМЕНТИ

Поняття судових документів. Перелік основних судових документів та строк їх дії. Органи, що видають судові документи. Визнання судових документів іноземних держав.

Основна література: [1, Гл. 3 Р.ІІ; 4, с. 16-20; 5, с. 89-98].

Додаткова література: [1; 2].

ТЕМА № 4. ЕКІПАЖ СУДНА. КАПІТАН СУДНА

Склад екіпажу морського судна. Правовий статус капітана судна. Правове становище екіпажу судна. Правове регулювання праці моряків.

Основна література: [1, Р. ІІІ; 4, с. 20-24; 5, с. 99-125].

Додаткова література: [3].

***Змістовий модуль 2.** Правове забезпечення перебування суден у порту, безпеки мореплавства та охорони морського навколишнього середовища*

ТЕМА № 5. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ПЕРЕБУВАННЯ СУДЕН У ПОРТУ

Режим перебування суден у водах України. Правовий режим портів України. Допуск суден до плавання. Агентування суден. Арешт судна.

Основна література: [2, с. 62-150; 4, с. 24-35; 5, с. 89, 131-153].

Додаткова література: [7].

ТЕМА № 6. МОРСЬКА ЛОЦМАНСЬКА СЛУЖБА. СЛУЖБА РЕГУЛЮВАННЯ РУХУ СУДЕН. МАЙНО, ЩО ЗАТОНУЛО У МОРІ

Правовий статус морської лоцманської служби в Україні. Поняття обов'язкового та необов'язкового лоцманського проведення. Вимоги щодо підготовки морських лоцманів. Служба регулювання руху суден. Правове регулювання майна, що затонуло у морі.

Основна література: [2, с. 203-227; 4, с. 35-43].

Додаткова література: [7].

ТЕМА № 7. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ МОРЕПЛАВСТВА

Організації, що приймають участь у вирішенні проблеми забезпечення безпеки мореплавства. Стандарти щодо конструкції, обладнання та обслуговування суден. Правові засоби попередження зіткнення на морі. Вимоги щодо підготовки морських фахівців. Вимоги щодо пошуку та рятування на морі.

Основна література: [2, с. 169-202; 4, с. 43-49].

Додаткова література: [1].

ТЕМА № 8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ МОРСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА ВІД ЗАБРУДНЕННЯ

Міжнародні конвенції щодо охорони морського середовища від забруднення. Характеристика Міжнародної конвенції про запобігання забрудненню із суден 1973 року. Цивільна відповідальність за збитки від забруднення нафтою. Регіональні угоди щодо охорони Чорного моря від забруднення. небезпечні вантажі.

Основна література: [2, с. 228-279; 4, с. 49-52].

Додаткова література: [2].

МОДУЛЬ 2. VI-й семестр**Змістовий модуль 3. Правове регулювання комерційної експлуатації морського судна****ТЕМА № 9. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПЕРЕВЕЗЕННЯ ВАНТАЖУ МОРСЬКИМ ТРАНСПОРТОМ**

Загальні положення щодо організації морських перевезень. Поняття договору морського перевезення вантажів. Правове регулювання перевезення вантажу за рейсовим чартером. Правове регулювання перевезення вантажу за коносаментом.

Основна література: [1, Розділ V; 4, с. 52-74; 5, с. 287-288].

Додаткова література: [4, 5].

ТЕМА № 10. ДОГОВОРИ ФРАХТУВАННЯ МОРСЬКОГО СУДНА, МОРСЬКОГО БУКСИРУВАННЯ, ЛІЗИНГУ СУДНА

Характеристика договору фрахтування морського судна. Характеристика договору морського буксирування. Характеристика договору лізингу судна.

Основна література: [1, Р. VI- VII; 4, ч. 82-93; 5, с. 239-379, 263-379; 6, с. 215-239].

Додаткова література: [4, 5].

ТЕМА № 11. ДОГОВІР МОРСЬКОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРА ТА ІНШІ ДОГОВОРИ НА МОРСЬКОМУ ТРАНСПОРТІ

Характеристика договору морського перевезення пасажирів. Характеристика договору морського круїзу. Господарські договори у портовій діяльності.

Основна література: [1, Гл. 3-4 Р.V; 4, с. 74-82; 5, с. 333-343; 6, с. 203-214].

Додаткова література: [4, 5].

ТЕМА № 12. МОРСЬКЕ СТРАХУВАННЯ

Загальні положення щодо морського страхування. Договірне страхування. Взаємне страхування. Характеристика договору морського страхування.

Основна література: [1, Р. VIII; 4, с. 93-96].

Додаткова література: [4, 5].

Змістовий модуль 4. Надзвичайні морські події та цивільно-правова відповідальність судновласника**ТЕМА № 13. НАДЗВИЧАЙНІ МОРСЬКІ ПОДІЇ**

Загальні положення щодо надзвичайних морських подій. Поняття загальної та окремої (незагальної) аварії. Правове регулювання розслідування надзвичайних морських подій. Морські протести.

Основна література: [1, Р. IX; 4, с. 96-102].

ТЕМА № 14. ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУДНОВЛАСНИКА

Правове регулювання відповідальності судновласника (перевізника) за договором морського перевезення вантажу. Відшкодування збитків від зіткнення суден. Відшкодування збитків від забруднення. Відшкодування ядерної шкоди. Обмеження відповідальності судновласника. Морські застави та іпотеки.

Основна література: [1, Гл. I-II Р.Х; 4, с. 65-71, 102-120; 5, с. 309-333; 6, с. 61-114, 199-202, 260-268].

Додаткова література: [4, 5].

ТЕМА № 15. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЯТУВАННЯ НА МОРІ

Міжнародно-правове регулювання рятування на морі. Правове регулювання рятування людей. Договір про рятування майна на морі. Правове регулювання винагороди за рятування майна. Спеціальна компенсація.

Основна література: [4, с. 108-111].

Додаткова література: [3, 4, 5].

ТЕМА № 16. ВИРІШЕННЯ МАЙНОВИХ СПОРІВ, ЩО ВИНИКАЮТЬ В ХОДІ КОМЕРЦІЙНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ МОРСЬКОГО СУДНА

Особливості подання претензій та позовів, що витікають з морського перевезення вантажу. Органи, наділені компетенцією щодо вирішення морських майнових спорів. Міжнародні угоди про арбітраж. Конвенція ООН про визнання та приведення у виконання іноземних арбітражних рішень.

Основна література: [1, Р. XI; 2, с. 280-321; 4, с. 120-131; 6, с. 115-130].

Тематичний план навчальної дисципліни – V-VI-й семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. V-й семестр												
<i>Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні положення морського права</i>												
Тема 1. Поняття морського права. Джерела морського права.	12	2	4			6	11	1	1			10
Тема 2. Правовий статус судна.	12	2	4			6	12	1				10
Тема 3. Суднові документи.	12	2	4			6	11	1	1			9
Тема 4. Екіпаж судна. Капітан судна.	9	2	2			5	11		1			10
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	45	8	14			23	45	3	3			39
<i>Змістовий модуль 2. Правове забезпечення перебування суден у порту, безпеки мореплавства та охорони морського навколишнього середовища</i>												
Тема 5. Правовий режим перебування суден у порту.	12	2	4			6	11	1	1			9
Тема 6. Морська лоцманська служба. Служба регулювання руху суден. Майно, що затонуло у морі.	11	2	4			5	11		1			10
Тема 7. Правове забезпечення безпеки мореплавства.	11	2	4			5	12	1	1			10
Тема 8. Правове регулювання охорони морського середовища від забруднення.	11	1	4			6	11	1				10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	45	7	16			22	45	3	3			39
Усього годин за модулем 1	90	15	30			45	90	6	6			78
Модуль 2. VI-й семестр												
<i>Змістовий модуль 3. Правове регулювання комерційної експлуатації морських суден</i>												
Тема 9. Правове регулювання перевезення вантажу морським транспортом	12	4	4			4	11	1	2			8
Тема 10. Договори фрахтування морського судна, буксирування, лізингу морського судна	12	4	4			4	11	1	2			8
Тема 11. Договір морського перевезення пасажирів та інші договори на морському транспорті	10	4	2			4	11	1	2			8
Тема 12. Морське страхування	11	2	4			5	12	1	2			9
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	45	14	14			17	45	4	8			33
<i>Змістовий модуль 4. Надзвичайні морські події та цивільно-правова відповідальність судновласника</i>												
Тема 13. Надзвичайні морські події	11	4	4			3	12	1	2			9
Тема 14. Цивільно-правова відповідальність судновласника	11	4	4			3	11	1	2			8
Тема 15. Правове регулювання рятування на морі	11	4	4			3	11	1	2			8
Тема 16. Вирішення майнових спорів, що виникають в ході комерційної експлуатації морського судна	12	4	4			4	11	1	2			8
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	45	16	16			13	45	4	8			33
Усього годин за модулем 2	90	30	30			30	90	8	16			66
Усього годин	180	45	60			75	180	14	22			144
Модуль 3. VI-й семестр												
ІНДЗ	90					90	90					90
Разом за курсом	270	45	60			165	270	14	22			234

Теми практичних занять:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
3-й курс, V семестр			
1	Тема 1. Поняття морського права. Джерела морського права.	4	1
2	Тема 2. Правовий статус судна.	4	
3	Тема 3. Суднові документи.	4	1
4	Тема 4. Екіпаж судна. Капітан судна.	2	1
5	Тема 5. Правовий режим перебування суден у порту.	4	1
6	Тема 6. Морська лоцманська служба. Служба регулювання руху суден. Майно, що затонуло у морі.	4	1
7	Тема 7. Правове забезпечення безпеки мореплавства.	4	1
8	Тема 8. Правове регулювання охорони морського середовища від забруднення.	4	
3-й курс, VI семестр			
9	Тема 9. Правове регулювання перевезення вантажу морським транспортом	4	2
10	Тема 10. Договори фрахтування морського судна, буксирування, лізингу морського судна	4	2
11	Тема 11. Договір морського перевезення пасажирів та інші договори на морському транспорті	2	2
12	Тема 12. Морське страхування	4	2
13	Тема 13. Надзвичайні морські події	4	2
14	Тема 14. Цивільно-правова відповідальність судновласника	4	2
15	Тема 15. Правове регулювання рятування на морі	4	2
16	Тема 16. Вирішення майнових спорів, що виникають в ході комерційної експлуатації морського судна	4	2
	Разом	60	22

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – **1 година на 1 лекцію;**
- підготовка до практичних занять – **1 година на 1 заняття;**
- підготовка і написання рефератів – **5 годин на 1 роботу;**
- підготовка до написання МКР – **2 години на 1 роботу;**
- підготовка до іспиту – **2 години на іспит.**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекційних занять	23	7
2	Підготовка до практичних занять	30	11
3	Підготовка і написання реферату (2 реферати)	10	10
6	Підготовка до МКР (4 МКР)	8	–
7	Виконання контрольної роботи	–	112
8	Виконання курсової роботи	90	90
9	Підготовка до іспиту (2 іспиту)	4	4
Разом		165	234

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – курсова робота – виконується у VI семестрі (другому семестрі вивчення дисципліни).

Індивідуальне завдання видається протягом першого місяця VI семестру.

Курсова робота є одним з різновидів науково-практичної роботи студентів (разом з виконанням рефератів, підготовкою та виступом з доповідями на студентських конференціях, тощо).

Успішне виконання курсової роботи є показником:

- засвоєння студентом вивченого матеріалу з навчальної дисципліни «Морське право»;
- вміння працювати з літературними джерелами (монографічною, навчальною, загальною і спеціальною, літературою), нормативно-правовими актами, міжнародними договорами, матеріалами судової практики,
- здатності студента до самостійного аналізу проблемних питань морського права,
- вміння письмово викладати результати своєї праці.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

- 1) Історія розвитку морського права.
- 2) Джерела морського права.
- 3) Правовий звичай як джерело морського права.
- 4) Міжнародні договори як джерела морського права.
- 5) Колізійні норми в морському праві.
- 6) Діяльність міжнародних організацій у сфері морського права.
- 7) Міжнародно-правовий режим морських просторів та тенденції його розвитку.
- 8) Правовий режим внутрішніх морських вод та територіального моря.
- 9) Правовий режим виключної (морської) економічної зони.
- 10) Міжнародно-правове забезпечення безпеки мореплавства.
- 11) Основи міжнародно-правового регулювання захисту морського середовища від забруднення.
- 12) Правове регулювання розробки природних ресурсів у внутрішніх водах України та відкритому морі.
- 13) Правові проблеми застосування поняття судно.
- 14) Правові умови арешту суден.
- 15) Правове положення суден в іноземних внутрішніх водах та портах.
- 16) Правове регулювання відповідальності за зіткнення суден.
- 17) Правовий статус капітана судна.
- 18) Представницькі функції капітана.
- 19) Правове положення екіпажу судна.
- 20) Міжнародно-правове регулювання праці моряків.
- 21) Правове регулювання праці моряків в Україні та інших країнах.
- 22) Соціальне та пенсійне забезпечення моряків: правовий аспект.
- 23) Правове регулювання підготовки моряків.
- 24) Міжнародно-правові засади морського перевезення вантажів.
- 25) Договірна практика України з фрахтування суден.
- 26) Правове регулювання морського страхування в Україні.

- 27) Сутність та організаційні форми морського страхування.
- 28) Правові основи діяльності сюрвеєрів.
- 29) Правові принципи рятування людей та майна на морі.
- 30) Правове регулювання винагороди за рятування на морі.
- 31) Правове регулювання морського перевезення вантажів в Україні.
- 32) Договір поставки та договір морського перевезення вантажу: співвідношення.
- 33) Правові умови приймання та здачі вантажу на морському транспорті.
- 34) Відповідальність учасників договору морського перевезення вантажів.
- 35) Обмеження відповідальності судновласника.
- 36) Договір морського перевезення вантажів за коносаментом.
- 37) Договір морського перевезення вантажів – рейсовий чартер.
- 38) Міжнародна практика за договором морського перевезення вантажів
- 39) Правове регулювання перевезення пасажирів.
- 40) Морські протести.
- 41) Державний нагляд за безпекою мореплавства в Україні.
- 42) Лоцманська служба в Україні та її роль у забезпеченні безпеки мореплавства в Україні.
- 43) Правове забезпечення лоцманського проведення суден.
- 44) Правове регулювання пошуку та рятування на морі.
- 45) Правове регулювання відповідальності за зіткнення суден.
- 46) Правове регулювання відшкодування шкоди, завданої навколишньому середовищу.
- 47) Правове регулювання випуску суден в море.
- 48) Правові питання морського агентування.
- 49) Правовий режим морського порту.
- 50) Правовий статус та компетенція капітана морського порту.
- 51) Митний контроль на морському транспорті.
- 52) Акредитиви – основна форма розрахунків у торговельному мореплавстві.
- 53) Правове регулювання охорони суден та портових засобів.
- 54) Правове регулювання протидії піратству на морі.
- 55) Практика міжнародних морських арбітражних судів по морських справах.

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання – способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

для всіх видів занять:

- робота з літературою - опрацювання різних видів джерел, спрямоване на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольної-корекційної функції в умовах формальної, неформальної та інформальної освіти;
- пояснення - словесне розкриття причинно-наслідкових зв'язків і

закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення;

- дискусія - обмін поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати;

- диспут - цілеспрямоване зіставлення різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування у здобувачів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій;

- демонстрування - наочно-чуттєве ознайомлення здобувачів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді;

для лекційних занять:

- лекція - усний виклад навчального матеріалу, який характеризується великим обсягом, складністю логічних побудов, сконцентрованістю розумових образів, доведень і узагальнень;

- бесіда - питально-відповідний метод, завдання якого – спонукати здобувачів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень;

різновиди бесіди : репродуктивні (спрямовані на відтворення раніше засвоєного матеріалу), катехізичні (передбачають точне відтворення формулювань, запам'ятовування відповідей), евристичні (підводять здобувачів до самостійних висновків);

- ілюстрування - показ та сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо;

- відеометод - використання відеоматеріалів для активізації наочночуттєвого сприймання; забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно-понятійній цілісності та емоційній забарвленості;

для практичних та семінарських занять:

- вправа - планомірне, організоване, повторне виконання дій із метою оволодіння ними або підвищення їх якості;

- лабораторна робота - вивчення в спеціальних умовах явищ природи за допомогою спеціального обладнання;

- практична робота - метод поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірки наукових висновків;

- дидактична гра - спеціально створена ситуація (модель реальності) для формування певних практичних навичок та умінь;

- інструктаж - ознайомлення зі способами виконання завдань, інструментами, матеріалами, технікою безпеки, показ операцій та організацію робочого місця;

- спостереження - тривале цілеспрямоване сприймання об'єктів чи явищ із фіксацією змін, які в них відбуваються, і виявлення на цій основі внутрішніх зв'язків і залежностей, розкриття сутності явищ;

- методи контролю і самоконтролю:

- фронтальне опитування;

- контрольні роботи, твори, диктанти, письмові заліки;

- контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей);

- лабораторний контроль;

- графічна перевірка.

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання:

- пояснювально-ілюстративний метод - повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації здобувачами;
- репродуктивний метод - відтворення здобувачем способів діяльності за визначеним викладачем алгоритмом;
- проблемного викладу – постановка викладачем перед здобувачами проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей;
- частково-пошуковий - метод, за якого певні елементи знань повідомляє викладач, а частину здобувачі здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання;
- дослідницький - творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку.

У процесі вивчення навчальної дисципліни **«Морське право»** використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне (усне) опитування, метою якого є поглиблене відпрацювання та закріплення студентами основних теоретичних знань;
- написання МКР;
- підсумкова атестація;
- написання та захист реферату (в V, VI семестрах);
- екзамени у V та VI семестрах;
- виконання завдань, винесених на самостійне вивчення.

7. **Форми поточного та підсумкового контролю**

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

В процесі викладання навчальної дисципліни **«Морське право»** передбачено проведення поточного та підсумкового контролів.

Поточний контроль проводиться на практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання модульних контрольних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Підсумковий контроль проводиться шляхом складання студентами в V-му та VI-му семестрі екзаменів з дисципліни **«Морське право»**. При цьому, студент який отримав 60 балів під час поточного контролю, за його бажанням може бути звільнений від екзамену і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заліку, де студент може набрати до 40 балів. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. Так, під час поточного контролю студент може набрати до 60 балів шляхом отримання проміжних оцінок. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (відповіді на

практичних заняттях, написання та захист рефератів, виконання МКР). Питома вага екзамену в загальній системі оцінок – **40 балів**.

Право складати екзамен надається студенту, якій з урахуванням максимальних балів поточного контролю набирає не менше **60 балів**. Якщо студент набрав меншу кількість балів, то добрати необхідну кількість балів студент може за рахунок виконання індивідуальних завдань та поточного тестування або відпрацювання пропущених занять з відповідних тем курсу.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Критерії оцінювання результатів навчання на практичних заняттях

Відповіді на семінарах (бали)	Критерії оцінювання
1	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки.
0,75	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
0,5	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
0,25	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0,1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована.
0	Студент не дає відповіді.

Критерії оцінювання написання та захисту рефератів

Критерії оцінювання	Бали
Оформлення реферату (титольний лист, план, література та ін.).	1
Структурованість роботи (наявність чіткого, послідовного, логічного плану структури).	1
Чітке визначення актуальності теми , що висвітлюються у рефераті.	1
Змістовність основного тексту (широта і повнота висвітлення теми реферату в пунктах плану: питання, яке в ньому розглядається, викладене послідовно, логічно; текст повинен бути інформативним, об'єктивно передавати інформацію, відрізнятися повнотою викладу, а також коректно оцінювати матеріал, що міститься в першоджерелі).	5 Виконання від 90 % - 100% вимог – 1,5 бали Виконання 70% - 89% вимог – 1 бал Виконання менше 69% вимог – 0 балів
Бібліографія роботи (список використаної наукової літератури повинен містити мінімум 6 джерел, відповідає сучасним правилам оформлення бібліографії).	1
Наявність емпіричної частини (висновки ґрунтуються на результатах проведеного дослідження, викладені з чітким формулюванням авторської позиції)	2 Виконання від 50 % - 100% вимог – 1 бал Виконання менше 50% вимог – 0 балів
Захист реферату (вміння стисло, логічно і повно доповісти про результати дослідження).	4 Виконання від 80 % - 100% вимог – 2 бали Виконання 65% - 79% вимог – 1,5 балів Виконання 50% - 64% вимог - 1 бал Виконання 30% - 49% вимог - 0 балів
Усього	15

Критерії оцінювання виконання модульних контрольних робіт (далі – МКР)

В процесі викладання навчальної дисципліни «Морське право» передбачено проведення по 2 контрольних заходи у кожному семестрі (у V та VI), на яких студенти пишуть 4 МКР, де кожна оцінюється до 15 балів.

В свою чергу, кожна МКР складатися із: тестових завдань, теоретичних понять та теоретичних запитань та/або задачі.

Кожне тестове завдання складається з 5 тестів. Кожний варіант завдання має тільки одну правильну відповідь. За правильну відповідь нараховується 1 бал. За невірну відповідь бали не нараховуються.

За правильне визначення поняття нараховується 2 бали. В МКР дається 2 визначення і одне теоретичне питання та/або задачу.

За відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі студент може отримати до 6 балів.

Відповідь на теоретичне питання або розв'язання задачі (бали)	Критерії оцінювання
6	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
5	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
4	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
3	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Розрахунок балів за написання МКР

Вид завдання	Максимальна кількість балів
Тести	5x1 бал = 5 балів
Визначення поняття	2x2 бали = 4 бали
Теоретичне питання або розв'язання задачі	1x6 балів = 6 балів
Всього	15

Розподіл балів, які отримують студенти під час МКР

Змістовий модуль № 1	Змістовий модуль № 2	Змістовий модуль № 3	Змістовий модуль № 4	Сума
T1-T4	T5-T8	T9-T12	T13-T16	60
15	15	15	15	

T1 – T16 – відповідні теми змістовних модулів.

Критерії оцінювання виконання КР

Виконання студентами заочної форми навчання контрольної роботи (далі – КР) оцінюється до 40 балів, вони необхідні для допуску до екзамену.

Контрольна робота складається із чотирьох типів індивідуальних завдань:

1. Відповідь на теоретичні питання (два питання у V-му та у VI-му семестрі). Теоретичне питання виконується письмово, в обсязі, необхідному для надання обґрунтованої відповіді з посиланням на статті нормативно-правових актів, які використовувалися. За кожен правильну відповідь на теоретичне питання нараховується до 15 балів.

Відповідь на теоретичне питання (бали)	Критерії оцінювання
15	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.

12-14	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
9-11	Відповідь частково правильна, містить декілька неточностей і недостатньо обґрунтована.
6-8	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-5	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок.
до 1	Відповідь взагалі не вірна та не обґрунтована.
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

Так, кожен правильну відповідь на теоретичне питання, в цілому, можна отримати 30 балів.

2. Відповідь на тестове завдання. За правильну відповідь на тестове завдання нараховується 10 балів. Неправильна відповідь на тестове завдання оцінюється в 0 балів.

Критерії оцінювання результатів за виконання інших завдань за семестр

Вид завдання	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Участь (відповіді) на практичних заняттях	15x1 балів = 15 балів	5x1 бал = 5 балів
Написання і захист реферату	1x15 балів = 15 балів	1x15 балів = 15 балів
Виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми навчання)	–	1x40 = 40 бал
Поточний модульний контроль (виконання МКР; 2МКР у семестрі)	2x15 балів = 30 балів	–
Всього	60	60

Критерії оцінювання курсової роботи

Параметри оцінювання	Кількість балів	Критерії оцінювання за бальною шкалою
Пояснювальна записка	40	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась систематично та вчасно подана на перевірку науковому керівнику у відповідності із планом виконання курсової роботи.
	35	Зміст роботи відповідає обраній темі; наявність чітко сформульованої проблеми; адекватність формулювання об'єкта, предмета, мети та задач дослідження; визначення ступеню розробленості проблеми дослідження; наявність посилань на використану літературу та відповідність оформлення роботи стандарту; адекватність обраних методів предмету дослідження, грамотне використання методів (процедура, обробка, інтерпретація результатів); використання методів математичної статистики у випадку необхідності для розкриття теми; відповідність висновків меті та завданням дослідження. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	30	Зміст роботи відповідає обраній темі; але має поверхневий аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Робота виконувалась не систематично та подана на перевірку науковому керівнику з порушенням плану виконання курсової роботи.
	20	Робота, оформлена за вимогами, які пред'являються до курсових робіт, але має недостатньо критичний аналіз, матеріал викладено непослідовно та необґрунтовано. Основні тези роботи розкриті, але недостатньо обґрунтовані, нечітко сформульовано висновки, пропозиції і рекомендації.
	15	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень і лише за допомогою викладача може виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.

	5	Робота не носить дослідницького характеру, не має аналізу і не відповідає вимогам, які пред'являються до курсових робіт. У роботі немає висновків або вони носять декларативний характер.
Ілюстра тивна частина	20	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, матеріали ілюстрації підготовлені відповідно до вимог що висуваються.
	15	презентація гарно організована, доповідь супроводжується ілюстративними матеріалами, на які не завжди дано посилання у доповіді або ілюстративні матеріали оформлені з незначними зауваженнями;
	10	ілюстративні матеріали низької якості, в організації презентації спостерігається невпевненість
	5	ілюстративні матеріали низької якості, в доповіді немає посилань на ілюстративні матеріали.
Захист роботи	40	довідь логічно побудована, студент чітко та стисло викладає основні результати дослідження, показує глибокі знання з питань теми, оперує даними дослідження, вносить пропозиції по темі дослідження, під час доповіді вміло використовує презентацію, впевнено і докладно відповідає на поставлені запитання.
	35	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, дає правильні відповіді на всі запитання, але не завжди упевнений в аргументації, чи не завжди коректно її формулює.
	30	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження, належно обґрунтовує положення роботи, але допускає неточності у відповідях на запитання.
	25	студент спроможний чітко та стисло викласти основні результати дослідження але допускає суттєві неточності у відповідях на запитання, не завжди належно обґрунтовує положення роботи.
	20	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, намагається дати відповідь на поставлені запитання і робить спроби аргументувати положення роботи.
	15	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження робить спроби аргументувати положення роботи, надає неповні, поверхові, необґрунтовані відповіді на поставлені питання.
	10	студент демонструє задовільні знання з теми дослідження, але не може впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії, та належно обґрунтувати положення роботи.
	5	студент невпорядковано викладає основні результати дослідження, не спроможний дати відповідь на запитання, відстоювати свою позицію

Критерії оцінювання екзамену

Під час складання екзамену студенти відповідають на екзаменаційний білет, який вони вибрали власноруч.

Кожен екзаменаційний білет містить три контрольні питання. Відповідь на кожне питання залікового білету оцінюється до 13,3-13,4 балів. Тобто після складання заліку студент може отримати до 40 балів, які додаються до суми балів, отриманої під час поточний контролю відповідного семестру.

Критерії відповіді на одне питання екзаменаційного білету

Відповідь на питання (бали)	Критерії оцінювання
12–(13,3-13,4)	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію та аргументовані висновки.
9–11	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна, однак допущені несуттєві помилки та неточності.
6-8	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
3-5	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1-2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок та не обґрунтована
0	Студент взагалі не розуміє питання та не дає відповіді.

8. Критерії оцінювання результатів навчання у V-му семестрі

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1-Т4	Участь (відповіді) на практичних заняттях	10	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Написання і захист реферату	15	Написання і захист реферату	15
		Виконання МКР № 1	15	-	-
ЗМ 2	Т5-Т8	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5	Участь (відповіді) на практичних заняттях	3
		Виконання МКР № 2	15	Виконання КР	40
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

Критерії оцінювання результатів навчання у VI-му семестрі

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 3	Т9-Т12	Участь (відповіді) на практичних заняттях	10	Участь (відповіді) на практичних заняттях	2
		Написання і захист реферату	15	Написання і захист реферату	15
		Виконання МКР № 3	15	-	-
ЗМ 4	Т13-Т16	Участь (відповіді) на практичних заняттях	5	Участь (відповіді) на практичних заняттях	3
		Виконання МКР № 4	15	Виконання КР	40
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Морське право» для здобувачів вищої освіти.
2. Наповненість групи «Морське право» в месенджері «Viber», «Telegram» для дистанційного навчання електронним варіантом КВК України, лекціями та підручниками з навчальної дисципліни «Морське право».
3. Наочні засоби: офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Міністерства інфраструктури України, Морської адміністрації, Держрибагентства, Державного підприємства «Адміністрація морських портів України», морських портів, а також

слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, навігаційні карти Чорного та Азовського морів, Бузького лиману (ауд. 203).

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Кодекс торговельного мореплавства України: кодекс України № 176/95-ВР від 23.05.1995 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>
2. Кузнецов С.О. Морське право : підручн. / С.О. Кузнецов, Т.В. Аверочкіна. – Одеса: Фенікс, 2011. – 382 с. – Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7438/Averochkina_30.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Николаева Л. Л. Коммерческая эксплуатация судна: Учебник. / Л. Л. Николаева – О.: Феникс, 2006. – 756 с.
4. Сандюк Г.О., Сікорський О. П. Морське право : навчальний посібник / Г.О. Сандюк, О. П. Сікорський – Миколаїв : НУК, 2019. – 166 с.
5. Шемякин А. Н. Морское право: Учебное пособие. / А.Н. Шемякин. – Х.: Одиссей, 2006. – 384 с.
6. Шемякін О. М. Міжнародне приватне морське право / О.М. Шемякин. – Одеса: ЛАТСТАР, 2000. – 272 с.

Допоміжна література:

1. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (СОЛАС-74) (SOLAS): міжнародно-правовий документ, прийнятий 13.12.1974 року Міжнародною морською організацією // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_251
2. Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден 1973 року: міжнародно-правовий документ від 02.11.1973 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text
3. Міжнародна конвенція ООН з морського права: міжнародно-правовий документ, прийнятий 10.12.1982 року Організацією Об'єднаних націй // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057
4. Про транспорт: закон України № 232/94-ВР від 10.11.1994 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-%D0%B2%D1%80>
5. Цивільний кодекс України: кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
6. Господарський кодекс України: кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

7. Про морські порти України: закон України № 4709-VI від 17.05.2012 року // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <https://mtu.gov.ua/> - офіційний сайт Міністерства інфраструктури України
4. <https://marad.gov.ua/ua> - офіційний сайт Державної служби морського та річкового транспорту України (Морської адміністрації)
5. <http://www.uspa.gov.ua/> - офіційний сайт Державного підприємства «Адміністрація морських портів України»
6. <https://www.portnikolaev.com/> - офіційний сайт Адміністрації Миколаївського морського порту
7. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
8. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.